

Udskriftsdato: 30. december 2025

FOU nr 1986.144 (Gældende)

Ulykkestilfælde i arbejdsskadeforsikringens forstand

Ministerium: Folketinget

Ulykkestilfælde i arbejdsskadeforsikringens forstand

Næret betænkelighed ved at tilslutte mig, at det var i overensstemmelse med praksis at afvise en arbejdsskadesag under henvisning til manglende »ulykkestilfælde«.

Henstillet til den sociale ankestyrelse at undergive sagen en fornyet overvejelse. Sagens behandling forudsatte en dispensation fra anmeldelsesfristen i arbejdsskadeforsikringsloven.

(J. nr. 1986-1461-031)

A klagede over, at den sociale ankestyrelse havde meddelt hende, at styrelsen ikke fandt, at der forelå særlig grund til at bortse fra overskridelsen af anmeldelsesfristen i arbejdsskadeforsikringsloven, og at styrelsen derfor tiltrådte en afgørelse, som sikringsstyrelsen havde truffet i hendes arbejdsskadesag, jfr. nærmere nedenfor.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at A, der var født den 24. april 1939, under sit arbejde på X kommunes plejehjem kom til skade den 13. februar 1981. På grundlag af A's egne og to andre ansattes oplysninger kunne årsagen til skaden beskrives således:

A skulle sammen med en anden ansat gøre en af plejehjemsbeboerne, der var død, i stand. Der var tale om en stor, tung mand. Det hydrauliske system i den seng, hvori han lå, var gået i stykker. Da arbejdet næsten var færdigt, ville A og den anden ansatte løfte patienten højere op i sengen. På grund af fejlen ved sengen skete dette løft fra en lav højde. Patienten væltede over i A's arme, så hun gik i knæ, og hun fik stærke rygsmærter.

Først den 5. december 1983 anmeldte social- og sundhedsforvaltningen i X kommune sagen til sikringsstyrelsen som en arbejdsskade.

I anmeldelsen anførte A's egen læge, at han ved en undersøgelse den 11. marts 1981 havde konstateret, at A havde »en lavtsiddende lumbago med maximal ømhed i regio sacralis på højre side«. En røntgenundersøgelse havde ikke vist noget abnormt, men da A's smerter var vedvarende, havde lægen henvist hende til overlæge, speciallæge i fysiurgi, Bent Mortensen, Centralsygehuset i Holbæk, fysiurgisk afdeling (så vidt det kunne ses af de foreliggende akter, konsulterede A overlægen første gang den 22. august 1981).

I sin afgørelse til A meddelte sikringsstyrelsen følgende:

»... da tilfældet efter det oplyste ikke er blevet anmeldt inden 1 år efter skadedatoen regnet fra det tidspunkt, da De har fået kendskab til, at sygdommen må antages at være arbejdsbetinget, kan det ikke begrunde krav efter arbejdsskadeforsikringsloven, medmindre styrelsen ser bort fra fristen, hvad styrelsen kan gøre, når der er særlig grund dertil, jfr. lovens § 19.

Med henblik herpå vil styrelsen nu foranledige Dem undersøgt hos overlæge Poul E. Hammerberg, ...«

Overlæge, speciallæge i neuromedicin og klinisk neurofysiologi, Poul E. Hammerberg afgav en erklæring om A's tilstand. I erklæringen var hændelsesforløbet den 13. februar 1981 beskrevet på en noget anden måde end ovenfor. Det var omtalt, at A i januar 1984 (et sted i erklæringen var der fejlagtigt anført januar 1980) fik et pludseligt hold i nakken. A blev herefter i marts 1984 indlagt 14 dage på Centralsygehuset i Holbæk, hvor der blev foretaget en knoglescanning, og det fremgik af overlæge Hammerbergs erklæring, at A på ny skulle til scanning i april 1984. Overlægen anførte sidst i sin erklæring:

» ...

Efter det foreliggende synes der ikke at være tale om en begivenhed i forsikringsmæssig henseende.

Jeg vil foreslå, at man afventer undersøgelsen på Holbæk Centralsygehus i april 84. Det er muligt, at man dér vil få en forklaring på tilfældet, måske et sygdomstegn, som ikke er betinget af ulykkestilfældet. Hvis undersøgelsen i april ikke giver nogen forklaring på tilstanden, må man formentlig alligevel afvise sagen p.g.a. den manglende begivenhed. Skulle man derimod finde omstændigheder som berettiger til anerkendelse, må ekspl. være berettiget til en ménerstatning i nærheden af erhvervsevneforringelse.

...«

Sikringsstyrelsen meddelte herefter A, »at styrelsen i sagen skønner, at der ikke er sådan særlig grund, at styrelsen kan se bort fra overholdelsen af anmeldelsesfristen. Tilfældet giver derfor ikke ret til ydelser efter arbejdsskadeforsikringsloven, jfr. lovens § 19, sidste pkt.«.

A klagede til den sociale ankestyrelse over denne afgørelse.

I en udtalelse til den sociale ankestyrelse anførte sikringsstyrelsen, at A's sag - såfremt sagen var blevet rettidigt anmeldt - alligevel ville være blevet afvist på grund af »manglende begivenhed«.

I den skrivelse til A, hvori den sociale ankestyrelse meddelte sin afgørelse, var den ovenfor omtalte, formentlige dateringsfejl gentaget, og man måtte således få det indtryk, at A allerede inden begivenheden den 13. februar 1981 havde haft hold i nakken og havde været indlagt på Centralsygehuset i Holbæk. Så vidt det kunne ses, havde den sociale ankestyrelse ved sin afgørelse ikke været bekendt med resultatet af de undersøgelser, som Poul E. Hammerberg havde oplyst ville finde sted, og ankestyrelsen havde øjensynlig heller ikke været bekendt med den behandling, som A havde modtaget på Rigshospitalet (omtalt nedenfor).

Ved sin afgørelse tiltrådte den sociale ankestyrelse sikringsstyrelsens afgørelse med den givne begrundelse.

A's nye læge anmodede sikringsstyrelsen om at genoptage behandlingen af A's sag. Som begrundelse for denne anmodning henviste han bl.a. til, at A var søgt behandlet på Rigshospitalet talrige gange med operationer. Anmodningen var vedlagt en journal fra Rigshospitalet (det fremgik, at denne journal ikke var fuldstændig). Under datoen den 4. december 1985 var der anført følgende i journalen:

»Problemet fremover bliver hendes sociale situation og arbejdsmæssige placering. P.g.a. facetledsarthrosen må man fraråde hende rygbelastende arbejde. Det forekommer dog ikke umiddelbart rimeligt at indstille hende til IP, idet man vel først bør undersøge mulighederne for omskoling eller revalidering. Disse forhold vil hun drøfte med socialforvaltningen. Hun spørger om det forløftningstraume, hun var udsat for under arbejde med at løfte en tung pt. i 1981, kan have forværret den facetledsarthrose, som hun formentlig må have haft under udvikling på daværende tidspunkt. Dette må jeg svare bekræftende på. Om hendes rygsymptomer ville have udviklet sig på tilsvarende måde uden det pågældende rygtraume, kan derimod ikke besvares. Pt. oplyser, at sikringsstyrelsen har afvist at behandle sagen som arbejdsskade, da den er anmeldt for sent, sagen er anket, men afvist med samme begrundelse.« Sikringsstyrelsen fastholdt sit afslag til A.

Først i skrivelsen blev hun udtrykkeligt gjort bekendt med, at sikringsstyrelsen også var af den opfattelse, at begivenhederne den 13. februar 1981 ikke kunne anses for at være et ulykkestilfælde i lovens forstand.

I en skrivelse til sikringsstyrelsen redegjorde A som følge heraf nærmere for omstændighederne den 13. februar 1981. A's skrivelse var vedlagt to erklæringer fra andre ansatte, der havde overværet situationen. Jeg henviser til beskrivelsen af hændelsen ovenfor.

Denne henvendelse gav ikke anledning til, at sikringsstyrelsen ville ændre sin afgørelse, og den sociale ankestyrelse tog herefter på ny stilling til A's sag i en skrivelse til A. Den sociale ankestyrelses sagsfremstilling i denne skrivelse efterlod det indtryk, at ankestyrelsen ikke havde været bekendt med de undersøgelser og behandlinger, som A havde gennemgået efter erklæringen fra overlæge Hammerberg. I skrivelsen anførte ankestyrelsen bl.a. følgende:

» ...

Det bemærkes, at der kan bortses fra 1 årsanmeldelsesfristen i § 19, når der er særlig grund hertil. Sådan særlig grund anses sædvanligvis at foreligge i tilfælde, hvor det kan dokumenteres, at ansøgeren har været udsat for en arbejdsskade, hvor der kan anføres rimelig begrundelse for, at anmeldelse ikke er foretaget rettidigt, hvor der foreligger en ganske overvejende sandsynlighed for årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og den pågældendes lidelse, og hvor ménen eller erhvervsevnetabet som følge af arbejdsskaden har et sådant omfang, at der er grundlag for tildeling af erstatning, eller hvor der er grundlag for at betale proteser, briller el. lign. hjælpemidler efter § 25.

Ankestyrelsen finder efter det oplyste ikke, at der har foreligget et ulykkestilfælde i arbejdsskadeforsikringslovens forstand, idet skaden ikke er opstået som følge af nogen særskilt hændelse, der afveg fra det normale forløb af A's arbejde.

Skaden kan således ikke anses som hørende under arbejdsskadeforsikringsloven, jfr. § 9.

Ankestyrelsen finder under hensyn hertil ikke, at der foreligger særlig grund til at bortse fra overskridelsen af anmeldelsesfristen, og tiltræder således sikringsstyrelsens afgørelse af ...

...«

I en udtalelse i anledning af klagen til mig meddelte sikringsstyrelsen, at styrelsen ikke fandt grund til at ændre de tidligere truffne afgørelser.

Ankestyrelsen anførte i en udtalelse til mig, at styrelsen kunne henholde sig til sin afgørelse.

Jeg udtalte følgende en skrivelse til A:

»Arbejdsskadeforsikringslovens § 16, stk. 1 og 2, har følgende indhold:

»En arbejdsskade, der antages at kunne begrunde krav på ydelser efter loven, skal anmeldes snarest muligt og senest 8 dage efter skadens indtræden til vedkommende forsikringsselskab eller, når der ikke er tegnet forsikring, til sikringsstyrelsen.

Stk. 2. En arbejdsskade, der ikke er anmeldt efter stk. 1, og som har medført, at skadelidte endnu ikke på 5 ugers-dagen for skadens indtræden kan genoptage sædvanligt arbejde i fuldt omfang, skal anmeldes senest 8 dage herefter.«

Efter § 17, stk. 1, i arbejdsskadeforsikringsloven påhviler anmeldelsespligten den forsikringspligtige arbejdsgiver eller den, som på hans vegne forestår den pågældende virksomhed.

Arbejdsskadeforsikringslovens § 19 har følgende indhold:

»Er anmeldelse ikke indsendt rettidigt, kan krav om erstatning dog rejses af skadelidte eller de efterladte over for sikringsstyrelsen eller vedkommende forsikringsselskab inden for en frist af 1 år fra arbejdsskadens indtræden. For sygdomme som omhandlet i § 10 regnes fristen fra det tidspunkt, da skadelidte har fået kendskab til, at sygdommen må antages at være arbejdsbetinget. Sikringsstyrelsen kan se bort fra denne frist, når der er særlig grund dertil.«

Det er uomtvistet i sagen, at anmeldelsen af hændelsen den 13. februar 1981 til sikringsstyrelsen ikke skete rettidigt og heller ikke inden for den i § 19 omtalte frist på 1 år.

Det afgørende spørgsmål i sagen er således, om der må antages at være »særlig grund« til at bortse fra fristoverskridelsen, jfr. § 19, sidste punktum.

... sikringsstyrelsen (følger) en forholdsvis lempelig praksis med hensyn til at gøre undtagelse fra anmeldelsesfristen i arbejdsskadeforsikringsloven. Denne praksis er omtalt således i arbejdsskadeforsikringsloven med kommentarer ved Asger Friis og Ole Behn (1984):

»Dispensationsadgangen benyttes i tilfælde, hvor det må forekomme urimeligt at lade fristoverskridelsen udelukke pågældende fra at oppebære erstatning. For at kunne se bort fra at anmeldelsesfristen ikke er overholdt kræves efter praksis dog kun:

1. at det kan dokumenteres, at ansøgeren har været udsat for en arbejdsskade,
2. at der kan anføres rimelig begrundelse for, at anmeldelse ikke er foretaget rettidigt, (f.eks. manglende kendskab til årsagsforbindelsen mellem arbejdsskade og lidelse eller at arbejdsskadens følger dengang forekom uvæsentlige og nu er forværrede),
3. at der foreligger en ganske overvejende sandsynlighed for årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og den pågældende lidelse, og
4. at ménet eller erhvervsevnetabet som følge af arbejdsskaden har et sådant omfang, at der er grundlag for tildeling af erstatning, eller

...«

Sikringsstyrelsen og ankestyrelsen har behandlet Deres sag i overensstemmelse med denne praksis. Myndighederne har imidlertid fundet, at den under punkt 1 nævnte betingelse for at bortse fra anmeldelsesfristen ikke har været til stede i Deres tilfælde.

Arbejdsløshedsforsikringslovens § 9 har følgende indhold:

»Ved arbejdsskade forstås i loven:

- 1) ulykkestilfælde, som skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår,
- 2) skadelige påvirkninger af højst nogle få dages varighed, som skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, eller

...«

Loven indeholder ikke en nærmere angivelse af, hvad der skal forstås ved et »ulykkestilfælde«. Fortolkningen heraf er nærmere belyst af sikringsstyrelsens og den sociale ankestyrelses praksis, som er beskrevet i det førnævnte værk, jfr. navnlig s. 116 om ryglidelser:

»For at kunne godtage denne lidelse som ulykkesfølge må det kræves, at pågældende har været udsat for en fra arbejdets sædvanlige gang afvigende begivenhed, der kan antages at have fremkaldt en muskelbeskadigelse ved særlig stærk belastning. Det er således normalt ikke tilstrækkeligt for anerkendelse, at pågældende får rygmerter ved at bære på en tung genstand, såfremt der ikke under transporten indtræffer noget usædvanligt, men såfremt han under sådan transport snubler, hvorved kroppen kommer ud af balance, vil man være mere tilbøjelig til at anerkende lidelsen som traumatisk. Det samme gælder i tilfælde, hvor pågældende er udsat for en ikke forudset stærk belastning, ved at en medarbejder pludselig slipper sit tag i en tung byrde, som de er i færd med at transportere. Ud fra samme synspunkt anerkendes også tilfælde, hvor ryglidelser opstår i forbindelse med løft af levende dyr, der er uregerlige. Ligeledes tilfælde, hvor arbejdsforholdene medfører, at der i en enkeltstående situation, der adskiller sig fra den normale arbejdsgang, må løftes på akavet vis, f.eks. på grund af snævre pladsforhold.«

På siderne 116-18 er der omtalt nogle tilfælde fra praksis, og der er senere gennem de såkaldte sociale meddelelser offentliggjort nogle afgørelser vedrørende § 9 i arbejdsløshedsforsikringsloven.

Jeg har navnlig hæftet mig ved to afgørelser fra den sociale ankestyrelse. I begge tilfælde fandt ankestyrelsen, at den pågældende havde været udsat for et ulykkestilfælde, eller noget der måtte sidestilles hermed.

I det ene tilfælde var der tale om en sygeplejerske, der skulle hjælpe en nyopereret patient, der var besvimet på toilettet. På grund af de snævre pladsforhold kunne hun ikke anvende sædvanlig løfteteknik, og der var ikke tid til at tilkalde assistance på grund af særlige omstændigheder.

I den anden sag (Social Meddelelse U 5 i 1986) var der tale om en rengøringsassistent på et sygehus, der fik smerter i ryggen i forbindelse med udtagning af en tung kurv fra en madvogn. Madvognen havde været uhensigtsmæssigt konstrueret, således at rengøringsassistenten kun kunne udføre arbejdet med en betydelig rygbelastning til følge. Madvognene var senere blevet ændret, så udtagningen af servicebakkerne var blevet betydeligt lettere.

Som nævnt ovenfor var hændelsesforløbet den 13. februar 1981 oprindelig - d.v.s. da sikringsstyrelsen traf sine afgørelser i sagen og ankestyrelsen sin første afgørelse - beskrevet på en anden måde. Der forelå en speciallægeerklæring, der på grundlag af denne beskrivelse indeholdt en vurdering, hvorefter sagen formentlig burde afvises på grund af manglende begivenhed.

Således som hændelsesforløbet senere er beskrevet, jfr. Deres skrivelse af 5. marts 1986 vedlagt to erklæringer fra andre ansatte, må jeg nære betænkelighed ved på det foreliggende grundlag at tilslutte mig, at det - såfremt anmeldelse var sket rettidigt - ville have været i overensstemmelse med praksis at afvise Deres sag under henvisning til § 9 (manglende »ulykkestilfælde«). Jeg henviser herved bl.a. til, at patienten efter det oplyste væltede over i Deres arme, og til, at sengens hydrauliske system var defekt.

Min betænkelighed har også sammenhæng med, at den nævnte speciallægeerklæring er udfærdiget på et tidspunkt, da De endnu ikke var blevet ordentligt undersøgt. Jeg må formode, at de lægelige oplysninger, der er tilvejebragt i forbindelse med Deres behandlinger på Rigshospitalet, kan belyse karakteren af Deres lidelse nærmere. Jeg henviser herved til den ufuldstændige journal, som er citeret ovenfor, hvoraf det fremgår, at der må svares bekræftende på, at hændelsen den 13. februar 1981 kan have forværret den facetledsarthrose, som De formentlig må have haft under udvikling på dette tidspunkt.

Under henvisning til det anførte, og til, at sikringsstyrelsen og den sociale ankestyrelse som nævnt følger en forholdsvis lempelig praksis med hensyn til at gøre undtagelse fra anmeldelsesfristen i arbejdsskadeforsikringsloven, har jeg henstillet til den sociale ankestyrelse at indhente de lægelige oplysninger, der er tilvejebragt efter overlæge Hammerbergs erklæring af 20. marts 1984, og på grundlag heraf undergive Deres sag en fornyet overvejelse.

Selv om det forhold, at De eventuelt (ubekendt af Dem) har haft en ryglidelse under udvikling i februar 1981, ikke er af afgørende betydning for, om sagen kan henføres under arbejdsskadeforsikringsloven, har jeg dog henledt ankestyrelsens opmærksomhed på, at der så vidt ses ikke er tale om, at De allerede inden begivenheden den 13. februar 1981 havde haft hold i nakken, og havde været indlagt på Centralsygehuset i Holbæk; der er formentlig tale om en skrivefejl i ankestyrelsens sagsfremstilling.

Jeg har bedt ankestyrelsen om at underrette mig om styrelsens fornyede afgørelse.«

Supplerende oplysninger om sagen

Der henvises til den sag, der er omtalt ovenfor s. 163 som sag nr. 15-5.